

Katona Judit

Nászúton

Megint nászútra készülünk,
sok hosszú év után,
emel egyre egék felé
a fény karja puhán.

Rég készülünk s tán elmegyünk
mégis, megkésve is.
Mefogyatkoznak bűneink
s élünk, ha halkan is,

de semmiféle esküszót
nem kell elmondanod:
holtodban én s te kezemet
holtodban is fogod.

Bényei József

Nappal jön

Verdes az idő szárnya
takarj be éjszakára
asszonyi meleggedel
öríző két szemekkel

Takarj be pirkadásig
nappal jön napra másik
s félelmeim fakadnak
sugarában a napnak

takarj hát egész napra
szükségem van hajadra
estélig a szemedre
asszonyi melegedre

Simai Mihály

Keresztül a parázson

Éltesse isten aki fáj
éltesse aki viruló
testét piros parázssra szánja

keresztül a konok parázson
vezesse isten aki fáj
mert szerelmes az igazságba

segítse isten kiben úgy ég
az emberlét örök gyötrelme
hogy keresztül minden parázson
hogy úszkósodva szenesedve
is csak vonul

viszi a szívét
kufárok hazug hitetők ellen

„LEGENDA MINDEN NAPOM”

Polner Zoltán:
A csönd árnyéka

1.

Nagyanyámnak lánykorában megmondták az öregek: meglásd, nemsokára térdig jár a szürke ló a vérben. Nagyanyám, abban a Maros-parti kis faluban úgy tapasztalta a későbbiek során, hogy ez beigazodott, hisz föllobbant a fehérterror, s Horthy Miklós lipicai szürkén (előzőleg Bóhm Vilmos ült rajta, ámbár nem sokáig...) lovagolt be a szerbektől visszacsatolt Tisza-Maros szögbe a makai úton. A Nemzeti Hadsereg fényesen csillogott, hintó vitte a szent jobbot, hétrét hajolt a föld népe, lépésben haladt a szürke ló, szerte az országban pedig dőlt, omlott, locsogott a vér.

2.

Főnti életkép nem kitaláció, a főntiek tények, amelyek lényegét a torontáli kollektív népi tudat mai napig megőrizte. Azon a tájon gye- rekeskedve, még magam is eleven ember szájából hallottam a szürke ló-jóslatról és bekövetkeztéről. Aztán városba kerültem, el is feledtem majdnem. Érthető, hogy kevés híján hanyattestem, amikor, jó húsz év után (azaz tegnap) Polner Zoltán A csönd árnyéka című verseskötényében találtam rá megint. Döbbenetes volt gyerekkori élményemet versben viszont látni; hirtelenében azt sem tudtam, mivel kezdjem a könyvről szóló ismertető megírását, miként lehet annyi mindent becsomagolni recenzió-méretekre. Írjam meg tán, fölvezetés gyanánt, hogy szerző a Szeged-környéki hiedelmek nemzetközileg elismert gyűjtője és költője? Fölösleges, hiszen neve nemzetközi irodalmi lexikonban szerepel, s csak a Somogyi-könyvtárban fiókokat töltönek meg a műveiről szóló recenziók adatait tartalmazó cédulák. Írjam, hogy műveit megzenésítették, rádiójátékok, néprajzi filmek készültek belőlük? Hogy társszerzője a szabadte- rin tavaly bemutatott nagy sikerű táncjátéknak, amit öles betűkkel hirdettek városzerte a plakátok? Írjam, hogy tucatnál több könyve van?

Le kell írnom, mert az elismertség

Polner Zoltán

Képeslap

Kedves Anyáink!
Róma, Velence csodás. Milánóban
ámulva néztük a Dómot,
Nápolyban a tengert.
Holnap Svájcba megyünk.
Csókoljuk ezerszer.
Reméljük, megszokta már
a szociális otthon.

nem zárja ki az itteni átlagközeg elképesztő mérvű tájékozatlanságból, alulműveltségből származó, Polner Zoltánt körülvevő viszonylagos (szegedi) ismeretlenségét.

Naponta találkozom vele a Sajtóház folyosóján, a vele kapcsolatos írásos anyagok javarészét ismerem. Mégis, szinte én szégyellem magam mindazok helyett, akik nem olvasták őt.

3.

A csönd árnyéka a minap jelent meg a Magvető kiadásában. Tagolása hármass, triptichon-jellegű. Az első, azonos című fejezet tizenhat verse közül egynemelyik a nagy elődöknek állít emléket Nagy Lászlótól Kodályig — mások meg az előző Polner-kötetektől már megszokott, látomásos-metaforikus darabok. Hatóerejük döbbenetes, átütő; versformájuk pedig a régi ördögösök, bűbájosok végső hátaráig. „Dinnyék gyűjtőszinórján fut a hőség, s robban a kukoricás” — írja egyhelyütt. „Vasvillakörmű fekete varjak” — így szól másutt, s láthatóvá válik „A szélben mészfehér barmok két tekintete”. — Az ember hátán a hideg futkos; Polner szavai nyomán lép- ten-nyomon tárgyiasul, alakot ölt a megfoghatatlan, ezerarcú Rém.

A könyv középső fejezetét — ha úgy tetszik, gerincét — A teknyóka- paró legendája alkotja. Hogy ki ez a Teknyókaparó? Óreg bűbájos, aki 1820-ban próféta a világi nép sor- sáról, a Tisza és a Maros mentében.

„Megmondta a Teknyókaparó, / hogy három világháború lesz. / De a harmadik nem tart sokáig, / csak föllobban, és öli, pusztítja, legeli a népet a tűz.”

Iszonytató s monumentális. „Le- geli a népet a tűz”... Ez is belefér világunkba, bele az emberek lel- kébe. Kik vagyunk mi hát?!

A harmadik fejezet címe: Forgajtó. Igen, forgajtó e fejezet, melyen csak bezsilipeli magát az ember és máris ott áll az alkohollal átitatott kétségbeesés, a lebegővé, már-már csábítóvá transzformált, kőkemény lepusztulás országmé- retű szinpadán, ahol a szereplők — művészek, újságírók, kaszírók, meg a körülöttük nyüzsgő slepp — olyannyira valóságosak, hogy létez- nek. Ezenkívül élnek is, intenzíven, zaklatottan, látomásokkal terhel- ten, iszonyú kulimunkát végezve, sok tekintetben úgy, akár annak idején Krudy, Bródy, a két Chol- noky, s még néhány más szomorú ipszilonos, akikben — lám! — kü- lön-külön is több humorérzék volt, mint a mai kabarészerzőkben ösz- szesen. Ez persze csak a profikra vonatkozik (lásd például az Újságírólexikon vonatkozó adatait, s még néhány alpművelet), kutyá- útköre sosem. Önpusztító, csodá- atos, a kívülálló számára el aligha képzelhető életük lehetetlen helyze- teiből virtuóz félszavak, félmonda- tok sarjadtak ki, melyek összege Polner számára éppúgy műve alakít- andó nyersanyag, mint a népi folk- lór nyelvi tényei. Érthető: a falusi és városi életérzés valahol egyazon tó- ról fakad; egyező természetű lelki szörnyeket kell föloldani, szóvá- verssé szublimálni. Ha nem sikerül — jaj nekünk, ránk szakad az ég. E könyv, A csönd árnyéka, ezt jócskán megkéslelteti. (Magvető, 1988.)

FARKAS CSABA

„Mánpedig mink megmutassuk, hogy nem olyan fitymálni való, semmi porfészek a miénk. Hát város lettünk, vagy mi a fene...” — duzzogott az elnök elvtárs, s betyá- rosat rúgott a frissen szerzett fél- disznóba. No, az el is dőlt az ölben. Mint néhány héttel később a nagy kérdés is — mivel kergetik irigy- ségbe a hírükkel-nevükkel, patinás múltukkal pöffeszkedő nagyváro- sokat. Egyetemet nem kérnek, mert a diplomával aztán igazán nincs mit dicsekedni manapság. Szabadtéri játékokat sem rendez- nek, hisz a legutolsó valamire való várrom meg nyárfasor is elkelt már effajta kultúrmisszióra hivatkozva.

„De művészkedni azért még le- het. Alkotótáborot hirdetünk, tódul- nak majd erre a világhírességek, megteremtjük a sársalakovsi isko- lát, évente rendezünk biennálét, még triennálét, meg...”

Az ülésen elhangzott lelkesítő tervezést viharos, szünni nem akaró taps szakította félbe. A bizottság tagjai helyükről felállva köszöntöt- ték az ötletet. Hogy inkább új óvoda kéne, mert a régít már csak a kéménybe kapaszkodó gólyafészek tartja össze? Vagy egy hétköznapi, négyzetes tornaterem az iskolá- nak, mert a városivá vedlett köly- kök unják már csillárra másszással kombinált radiátorrugdosósit? S persze az se lenne utolsó ötlet, ha a járdalapokat nem hetvenéves nyug-

dijasokkal pakoltatnánk a társa- dalmi munka magasztos eszméjére, meg a pénzhiányra hivatkozva.

Na, persze az ilyen földhözragadt gondolatokat egy pillanat alatt agyoncsapta a község. (pardon: vá- ros-) háza unalmában is hulló vako- lata. Így aztán semmi akadály nem lett a bikfafaragó nemzetközi tá- bor meghirdetésének, tisztára kul- túratámogatási alapon. S hogy miért éppen bikfaragókat csaloga- tott a város? Mert bikfa is van elég a Laposhegyen, a fűrészsüzem kapaci- táskihasználásának sem árt, ha né- hány szűzies arcú madonna is készül a széklábak mellett, s ami a legfon- tosabb — minden egyéb kategória (értsd: táblaképfestészet, grafika, morcos képű parasztember-ábrázó- lás, mészködomborgatás, sziklahá- sogatás) már foglalt. De bikfából még senki!

Alighanem Óperenciás-tengeren túl, személyi adórendszeren innen, országhatárokat legyűrve sokan megérthették eme gondolat ma- gasztosságát, mert a számolhatatlan sok hazai jelentkező mellett külföldiek tucatjai érkeztek már az első bikfatáborba. James Kovács (Kanada), „Mitől négyzetes a hatszög?” című szobrával írta be magát az örökkévalóságba. Éva Baloghiova „A négylevelű lóhere esete a sztrájkoló észak-írországi bauxitbányászokkal” elnevezésű, rendkívül politikai kompozíciója-

Bátyi Zoltán

BIKFA
MADONNA

Motto: Nagyot akar a szarka...
Hát még ha engedik is.

val vívta ki Varga Barnabás erdő- és alkotótáborkezelő döbbenetét. De minek sorolnám tovább. Elég azt közhírré tenni, hogy az első tábor búcsúztató hajnali kakasszóra meg- telt az erre a célra kijelölt kerek mező majd mind a négy szeglete.

— Na lássátok, ez mán döfi! Csak annyit mondanék, hogy két- három év múlva tudja már egész Európa, nem akárhik igazgatják itt a világot! — hangzott el a díjkiosztást megelőző pacalpörkölt öblöge- tésekor.

És lón. Ahogy teltek-múltak az évek, egyre több alkotást zsúrizhe- tett a rendkívül hozzáértőkből ösz- szeállított kis csapat. A végén már filymálkodásra is futotta. Mehet... Nem mehet... Maradhat... Ezt pe- dig kidobjuk — rostálták a bikfa- alkotótábor termékeit. Egy különö-

sen otrombának tűnő alkotást a közeli kukoricás nyelt el. S hogy részrehajlással senki ne vádolhassa a nagyérdemű mecénásokat, el- mondom, ez egy igazi nyugatfrancia bikfafaragó művész munkája volt. Miközben a kanális mögé cipelték a művet, jóízűen röhögéseltek: „Na ez is csak a marhapölköltért gyűtt ilyen messze!

„Ezt a kritikus szellemet őrizték meg az elvtársak, s nem lehet semmi baj, eszközölhetik a sársala- kovsi iskola alapjainak lerakását. Beton is kerül hozzá, ezt ígérhetem” — hangzott el az egyik külö- nösen szépre sikeredett ünnepi be- szédben.

Ugye milyen szép? Mint a mesé- ben. Am akkor zótt a derült ég, meg a villámcsapás — légipostai levél formájában. A hirtelen előkerített tolmács így betűzte az üzenetet: nagyon köszönöm a tavalyi szíves vendéglátást, s örömmel tudatom, hogy „Húshagyó keddi mákos- téleszt” című bikfaszobrommal el- nyertem a Rockefeller-alapítvány nagydíját, így ezzel az alkotással díszítik az észak-amerikai Mars- kutató központ főterét. Aláírás, újabb hálálkodás az alkotásra ingerlő lég- körért, cím. És mindez franciául.

„Hú, azt a keserves mindönit!” — hüledezett a hirtelen tetemre hívott nagyérdemű zsűri önálló és rendkívül magalapozott vélemé- nyektől duzzadó testülete. „Csak

nem az a miafranc, amit a kukori- cásba cipeltettünk?”

De bizony az volt. Úttörők és ifjúgárdisták, a központi iskola se- lyemszallaggal kitüntetett nyomke- reső rajai száguldoztak keresztül is, kasul is a fenenyag kukoricatáblán, de a szobor sehol.

„Fogjuk a múkincsrablókra” — pattant ki egy isteni szikra, majd felgyújtva a bikfatelep kincseit. „Vagy egy villámra!” — csapódott be a másik javaslat.

„De mi lesz a jó hírünkkel? A sársalakovsi iskola alapjaival!” — buggyant ki a sírás az utolsó sorok- ból.

— Ugye mondtam, hogy inkább tornatermet, meg óvodát... Most aztán rajtunk röhög a megye.

Nem röhögött. A hírzárlat olyan jól működött, ahogy egy immár neves városhoz illik. Hogy Varga Barnabás erdő- és alkotótábor-kezelő úton-útfélen meséli a történe- ket? Meg azt: a nevezetes esemény óta annyira ügyelnek a rendre, hogy még a pusztán felejtett faforgácsot is lezsűrízték, egy törött kapanyél gazdája pedig átvehette a sársala- kovsi nyugdíjasok különdíját — ve- sepecsenyéről készült, 30×40 centi- méteres színes fotót...

Ugye, a kedves olvasó kitalálta — mindez csak mese. Tanulsága pedig megnyugtató: a Föld ránk eső fertályán ilyen dokok bizony meg nem történhetnek.